

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

การใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Use of Agricultural Media Usage of Mangosteen Farmers in Chang Klang District,
Nakhon Sri Thammarat Province

นิษา จรณโยธิน (Nisa Jaranayothin)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)² พลสรารณ สราญรัมย์ (Ponsaran Saranrom)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้เกี่ยวกับสื่อทางการเกษตรของเกษตรกร 3) ความคิดเห็น ความต้องการ และความพึงพอใจในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร 4) ความแตกต่างในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดในอำเภอช้างกลาง ทั้งหมด 1,356 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาร์โร ยามาเน่ ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้จำนวน 178 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก จัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.44 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้ทางการเกษตรเฉลี่ย 125,651.69 บาท ต่อปี 2) ความรู้เกี่ยวกับสื่อทางการเกษตรของเกษตรกร พบว่า ความรู้ที่มีผู้ตอบได้ถูกต้องน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ (ร้อยละ 25.8) รองลงมา ช่วงอายุที่ต่างกันการรับรู้ข่าวสารไม่มีความต่างกัน (ร้อยละ 21.4) และสื่อไวเนลประชาสัมพันธ์เป็นสื่อแบบมวลชน (ร้อยละ 14.6) ตามลำดับ 3) ความคิดเห็นต่อการนำสื่อทางการเกษตรไปใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการในการใช้สื่อทางการเกษตร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความพึงพอใจในการใช้สื่อทางการเกษตร ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยสื่อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ สื่อบุคคล 4) ความแตกต่างในการใช้สื่อทางการเกษตร พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ทางการเกษตร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 5) ปัญหาในการใช้สื่อทางการเกษตรที่พบมากที่สุด คือ ระยะทางจากศูนย์ข้อมูลหรือหน่วยส่งเสริมกับที่อยู่ของเกษตรกรอยู่ไกลกัน ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการสอบถามปรึกษาเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ควรมีการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ การใช้สื่อทางการเกษตร ผู้ปลูกมังคุด

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช lingju29@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Oh1981@gmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) socio-economic conditions, 2) knowledge about agricultural media of farmers, 3) opinions, needs, and satisfaction in agricultural media usage of farmers, 4) the differences in agricultural media usage of farmers, 5) problems and suggestions in agricultural media usage of farmers. The population of this research was all 1,356 farmers in Chang Klang district. The sample size of 178 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 and simple random sampling method by lotto selection. Data was collected by conducting interview and was analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking. The differences in agricultural media usage were analyzed by using T-test and the analysis of variance. The results of the research found out that 1) The majority of the farmers were females in the average age of 56.44 years old, graduate with an elementary education and income at 125,651.69 bath per year. 2) The knowledge with the least correct answer was the training to provide knowledge on the use of printed media (25.8 percent), followed by the age range, there was no difference in the perception of information (21.4 percent), and Public relations vinyl media are mass media (14.6 percent), respectively. 3) Opinions, towards agricultural media usage, overall, were at the high level. Needs to use the agricultural media, overall, were at the moderate level. Satisfaction of agricultural media usage, overall, was at the moderate level with the most satisfying media in personal media. 4) The differences in agricultural media usage stated that gender, age, education level and income from agricultural activities, there was a statistically significant difference. 5) Problems and suggestions regarding agricultural media usage of farmers showed that problems in agricultural media usage, overall, were at the low level with the most problematic issue on the senders in the far distance from data center or extension unit to where the farmers live. For the suggestions in agricultural media usage, overall, were at the high level. Suggestions included that there should be regular consultation on how to use agricultural media with the officers, constant self-learning.

Keywords: Agricultural media usage, Mangosteen farmer

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรของประเทศไทยได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เป็นการนำความรู้ ทักษะ และทรัพยากรมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา หรือเพิ่มศักยภาพ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้านการผลิตพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อสนองตอบความต้องการของมนุษย์ จิตราพรณ ทันท่วง (2557, น.112) กล่าวว่า การเผยแพร่และเครื่องมือที่จะช่วยให้เกษตรกรได้รับข่าวสารวิทยาการทางเกษตรได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว คือ สื่อมวลชน ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ จากการสำรวจ พบว่า ในปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสังคมออนไลน์ในการพัฒนาการเกษตร มีการค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การติดต่อข่าวสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกันมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น (แม่โจ้โพลล์, 2560, น. 2) แต่การใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องทราบถึงความรู้ ความต้องการ ความพึงพอใจของเกษตรกรที่จะรับสื่อ เพราะความต้องการของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกัน ดังนั้น การนำสื่อมาใช้ในทางการเกษตรจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงสื่อในการรับข่าวสารทางการเกษตรของเกษตรกรให้เหมาะสมกับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้การใช้สื่อทางการเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยมีการทำสวนไม้ผลเป็นหลัก โดยเฉพาะการปลูกมังคุด รองลงมาจะเป็นสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน และพืชไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอช้างกลาง, 2562, น. 28) ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่นั้น มีสื่อหลายประเภทและหลากหลายช่องทางต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุชุมชน แผ่นพับ การฝึกอบรม สื่อสังคมออนไลน์ ฯลฯ ทั้งนี้เกษตรกรที่ได้รับสื่อมีความสามารถแตกต่างกัน และประสิทธิภาพในการรับสื่อแตกต่างกัน ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่น ผู้ส่งสาร ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางในการสื่อสาร และผู้รับสารที่มีผลต่อการรับรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด ทำให้เกษตรกรปรับตัวไม่ทันต่อสถานการณ์การเกษตรในปัจจุบัน ส่งผลต่อด้านรายได้และการพัฒนาด้านการเกษตร จะเห็นได้ว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทั้งตัวบุคคล และสังคม จำเป็นต้องพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง นำพาความเจริญความก้าวหน้าในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น ทำให้สื่อประเภทต่างๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อออนไลน์ เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการเกษตรมากขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านการใช้สื่อ ความคิดเห็น ความต้องการ ความพึงพอใจ และปัญหาในการใช้สื่อทางการเกษตร รวมถึงข้อเสนอแนะในการใช้สื่อทางการเกษตร เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการส่งเสริมการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับสื่อทางการเกษตรของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็น ความต้องการ และความพึงพอใจในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความแตกต่างในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรที่มีลักษณะพื้นฐานต่างกัน
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2563 จำนวน 1,356 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 178 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด แบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 การใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับสื่อทางการเกษตรของเกษตรกร ตอนที่ 4 ความคิดเห็น ความต้องการ และความพึงพอใจในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร และตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร ทดสอบค่าความตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.988 และหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยทดสอบกับเกษตรกรจำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยทดสอบในประเด็นการใช้สื่อทางการเกษตร ความคิดเห็น ความต้องการความพึงพอใจในการใช้สื่อทางการเกษตร ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สื่อทางการเกษตร โดยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาอยู่ระหว่าง 0.954-0.981 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ Independent Sample t-test ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน และใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของประชากรที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

ผลการวิจัย

การใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.44 ปี มีสถานภาพสมรสเป็นส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกของครัวเรือนเฉลี่ย 3.89 คน ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก มีอาชีพรองเป็นอาชีพค้าขาย ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร และไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ทางสังคม เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีรายได้ทางการเกษตร เฉลี่ย 125,651.69 บาทต่อปี และมีจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร เฉลี่ย 14.46 ไร่

2. ความรู้เกี่ยวกับสื่อทางการเกษตรของเกษตรกร จากการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 15 ข้อ คิดเป็น 15 คะแนน พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับสื่อทางการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 8.76 คะแนน เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ประเด็นความรู้ที่มีผู้ตอบได้ถูกต้องน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เป็นการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ (ร้อยละ 25.8) รองลงมา ช่วงอายุที่ต่างกันการรับรู้ข่าวสารไม่มีความต่างกัน (ร้อยละ 21.4) และสื่อมวลชนประชาสัมพันธ์เป็นสื่อแบบมวลชน (ร้อยละ 14.6) ตามลำดับ

3. ความคิดเห็น ความต้องการ และความพึงพอใจในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร

3.1 ความคิดเห็นต่อการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด

ด้านสื่อ เกษตรกรมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความคิดเห็นในระดับมากในประเด็น การอธิบายขั้นตอนชัดเจน รองลงมาคือ การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และภาษาที่ใช้มีความถูกต้องเหมาะสม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ปลอดภัยทำด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษ มีคำบรรยายพร้อมภาพประกอบ เนื้อครอบคลุม ข้อมูลมีความทันสมัย ราคาไม่แพง เห็นตัวอย่างของจริง มีเสียงประกอบหรือเสียงบรรยาย และมีสีสันสวยงามน่าสนใจ ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นด้านสื่ออยู่ในระดับปานกลาง คือ มีภาพเคลื่อนไหวประกอบ

ด้านการนำไปใช้ เกษตรกรมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในประเด็น สะดวกในการใช้งาน และรวดเร็วในการนำไปใช้ ตามลำดับ

3.2 ความต้องการในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด

สื่อบุคคล เกษตรกรมีความต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความต้องการในระดับมากในประเด็น การถ่ายทอดจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รองลงมาคือ ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตามลำดับ สำหรับความต้องการในการใช้สื่อบุคคลในระดับปานกลาง คือ พนักงานเอกชน

สื่อกิจกรรม เกษตรกรมีความต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความต้องการในระดับมากในประเด็น การฝึกอบรม รองลงมาคือ การศึกษาดูงาน และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เท่ากัน และการจัดนิทรรศการ ตามลำดับ

สื่อสิ่งพิมพ์ เกษตรกรมีความต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความต้องการในระดับปานกลางในประเด็น แผ่นพับ รองลงมาคือ โปสเตอร์ วารสาร และไฉนลประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เกษตรกรมีความต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า เกษตรกรผู้มีความต้องการในระดับปานกลางในประเด็น โทรศัพท์ รองลงมาคือ วิทยุ และหอกระจายหมู่บ้าน ตามลำดับ

สื่อออนไลน์ เกษตรกรมีความต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความต้องการในระดับปานกลางในประเด็น ไลน์ รองลงมาคือ ยูทูป เฟซบุ๊ก และเว็บไซต์ ตามลำดับ

3.3 ความพึงพอใจในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด

สื่อบุคคล เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในประเด็น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ รองลงมาคือ ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากัน และพนักงานเอกชน ตามลำดับ

สื่อกิจกรรม เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความพึงพอใจในระดับปานกลางในประเด็น การฝึกอบรม รองลงมาคือ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน และการจัดนิทรรศการ ตามลำดับ

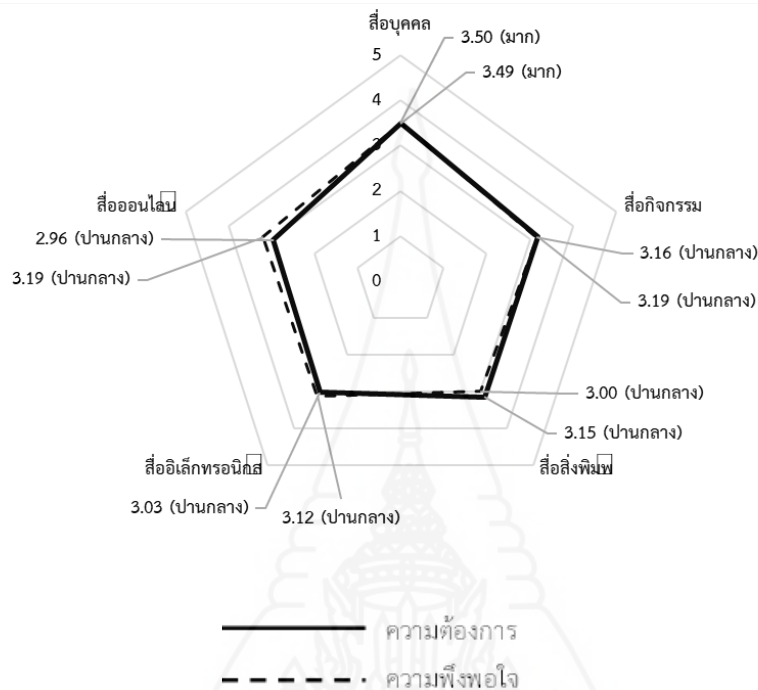
สื่อสิ่งพิมพ์ เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความพึงพอใจในระดับปานกลางในประเด็น ไฉนลประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือ วารสาร แผ่นพับ และโปสเตอร์) ตามลำดับ

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความพึงพอใจในระดับปานกลางในประเด็น โทรศัพท์ รองลงมาคือ หอกระจายหมู่บ้าน และวิทยุ ตามลำดับ

สื่อออนไลน์ เกษตรกร มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความพึงพอใจในระดับปานกลางในประเด็น ยูทูป รองลงมาคือ เฟซบุ๊ก ไลน์ และเว็บไซต์ ตามลำดับดังภาพที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ภาพที่ 1 สรุปค่าเฉลี่ยความต้องการและความพึงพอใจในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด

4. ความแตกต่างในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดที่มีเพศแตกต่างกันมีการใช้สื่อทางการเกษตรในด้านสื่อบุคคลที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อายุของเกษตรกรที่ต่างกันมีการใช้สื่อทางการเกษตรในด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนด้านสื่อกิจกรรม ด้านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ด้านระดับการศึกษาของเกษตรกรที่ต่างกันมีการใช้สื่อทางการเกษตรในด้านสื่อออนไลน์ที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และรายได้ทางการเกษตรของเกษตรกรที่ต่างกัน มีการใช้สื่อทางการเกษตรในด้านสื่อบุคคล ด้านสื่อกิจกรรม ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล และสภาพทางเศรษฐกิจต่อการใช้สื่อทางการเกษตร

สภาพพื้นฐาน	การใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร						
ส่วนบุคคล และ	T-value และ F-value (Sig.)						
สภาพทาง	สื่อ	สื่อ	สื่อ	สื่อ	สื่อ	การทดสอบ	Sig
เศรษฐกิจ	บุคคล	กิจกรรม	สิ่งพิมพ์	อิเล็กทรอนิกส์	ออนไลน์		
เพศ	1.717*	0.729	0.229	1.232	0.183	T-test	0.163
	(0.044)	(0.213)	(0.409)	(0.109)	(0.129)		(0.403)
อายุ	1.646	5.320**	3.996**	3.049*	8.380**	F-test	4.762**
	(0.165)	(0.000)	(0.004)	(0.018)	(0.000)		(0.001)
ระดับการศึกษา	1.325	0.801	0.352	0.201	4.984**	F-test	0.535
	(0.248)	(0.570)	(0.908)	(0.976)	(0.000)		(0.781)
รายได้ทาง	12.318**	4.194**	5.940**	4.328**	1.862	F-test	7.188**
การเกษตร	(0.000)	(0.003)	(0.000)	(0.000)	(0.119)		(0.001)

หมายเหตุ: ตัวเลขในตาราง คือ ค่า Sig. * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ที่ระดับ .01

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร

5.1 ปัญหาในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางในการสื่อสาร และด้านผู้รับสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่เป็นปัญหาในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร ผู้ปลูกมั่งคั่งมากกว่าประเด็นอื่นๆ คือ ปัญหาด้านผู้ส่งสาร เมื่อพิจารณาในรายละเอียดประเด็นของปัญหา ได้แก่ ระยะทางจากศูนย์ข้อมูลหรือหน่วยส่งเสริมการเกษตรกับที่อยู่ของเกษตรกรอยู่ไกลกัน ขาดการเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ และมีการปิดบังข้อมูลข่าวสารที่แท้จริง ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางในการสื่อสาร และด้านผู้รับสาร ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เป็นข้อเสนอแนะในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมั่งคั่งมากกว่าประเด็นอื่นๆ คือ ด้านผู้รับสาร เมื่อพิจารณาในรายละเอียดประเด็นของข้อเสนอแนะเกษตรกรเห็นด้วยว่า ควรมีการสอบถาม ปรัชญา เจ้าหน้าที่ที่อยู่ต่อเนื่อง รองลงมาคือ ควรมีการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมั่งคั่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับการวิจัย กนกพร ทองรอด พิชัย ทองดีเลิศ และพัชรวดี ศรีบุญเรือง (2563, น. 557) ศึกษาความต้องการรับบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

มั่งคุดโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร พบว่า เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 50.0 เป็นเพศหญิง ส่วนอายุเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีอายุ 50-59 ปี มากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัย ของรัชนี้ จารุสันต์ (2559, น. 1121) ศึกษาความต้องการสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกยางภายใต้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พบว่า เกษตรกรมีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี สอดคล้องกับ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2558, น. 47) ศึกษาการรับรู้ข่าวสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.3 ปี ส่วนระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด พบว่า จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2558, น. 47) และ รัชนี้ จารุสันต์ (2559, น. 1121) สำหรับรายได้ทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด มีรายได้ทางการเกษตรเฉลี่ย 125,651.69 ต่อปี ซึ่งงานวิจัยของ จิตราพรรณ ทันท่วง (2557, น. 107) พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 97,884.11 บาทต่อปี ในขณะที่ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2558, น. 47) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการทำอาชีพเกษตรเฉลี่ย 200,000 บาทต่อปี เนื่องจากปัจจัยทางด้านรายได้ ซึ่งมักจะมีผลตอบแทนที่สูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับสภาพการประกอบอาชีพของเกษตรกรราคาผลผลิตไม่แน่นอน และมีความแตกต่างกันด้านสังคม ความเป็นอยู่ ประสพการณ์ และความสนใจ

2. ความรู้เกี่ยวกับสื่อทางการเกษตรของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความรู้เกี่ยวกับสื่อทางการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการวิจัยว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทักษะในการอ่านออกเขียนค่อนข้างน้อย อีกทั้งเกษตรกรก็ไม่สามารถใช้และเข้าถึงข้อมูลนั้นได้จากการศึกษาของ บุหลัน กุลวิจิตร (2560, น. 2453) พบว่า การที่จะให้เกษตรกรได้เรียนรู้และรับข้อมูลข่าวสารในการนำเทคโนโลยีการเกษตรมาปรับตัวและจัดการเกษตรขึ้นอยู่กับวิธีการ สภาพพื้นที่ และตัวเกษตรกร สิ่งสำคัญที่จะทำหน้าที่ในการส่งเสริมเกษตรให้แก่เกษตรกร คือ สื่อบุคคลหรือเจ้าหน้าที่เข้าไปส่งเสริมการเกษตรโดยการติดต่อสื่อสาร การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หรือถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้กับเกษตรกรได้เกิดการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและเข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ เว็บไซต์ ชุมชนหรือการ และเวทีนำเสนอผลงาน เพื่อให้เกษตรกรได้ศึกษาเรียนรู้และนำความรู้ไปปรับใช้ชีวิตตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้นต่อไป ในขณะที่ ญัฐชดา วัฒนาชัยผล (2560, น. 64) กล่าวว่า ความก้าวหน้าของสื่อต่างๆ ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เมื่อเรียนรู้ไปไม่นานก็ต้องเรียนรู้ใหม่ ดังนั้น จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อเกษตรกรที่จะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้สื่อทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในการทำงานปัจจุบัน

3. ความคิดเห็น ความต้องการ และความพึงพอใจในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร

3.1 ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดต่อการใช้สื่อทางการเกษตร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความคิดเห็นในด้านการนำสื่อทางการเกษตรไปใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากในปัจจุบันสื่อออนไลน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน สะดวกในการใช้งาน และติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็วในการนำไปใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราพรรณ ทันท่วง (2557, น. 107-110) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นสื่อมวลชนชนิดต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ป้ายโฆษณา อินเทอร์เน็ต ฯลฯ เหมาะสมในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตรมากที่สุด เช่นเดียวกับ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2558, น. 52) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะสืบค้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ข้อมูลข่าวสารที่บ้านที่พักอาศัย และเกือบทั้งหมด มีวิทยุโทรทัศน์ รวมถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่และสมาร์ตโฟนในชีวิตประจำวัน ใช้ในการค้นหาข้อมูลแหล่งความรู้ทางด้านการเกษตร สอดคล้องกับ นรพนธ์ ฤกษ์อุโฆษ และจอมภัก คลังระหัด (2560, น. 720) การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อซื้อขายข้าวของชาวนา ด้วยเว็บไซต์ Facebook ประเภทกลุ่ม กรณีศึกษา: กลุ่ม Facebook ชื่อ-ขายข้าวช่วยชาวนา พบว่า เหตุผลที่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวเลือกใช้ช่องทาง Facebook เพราะเป็นช่องทางที่ใช้งานง่าย สะดวก สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง ลดระยะเวลาในการซื้อขาย สามารถตอบกลับโดยการส่งรูปภาพสินค้าผลิตภัณฑ์ได้อย่างรวดเร็ว ใช้งานง่าย เป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับในวงกว้าง ทำให้เกษตรกรสามารถใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ขยายตลาดสู่ผู้บริโภคโดยตรงได้มากขึ้น

3.2 ความต้องการในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความต้องการในการใช้สื่อในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยต้องการให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เข้ามาพบปะพูดคุยเผชิญหน้ากัน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และ บำเพ็ญ เขียวหวาน (2558, น. 53) พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลของเกษตรกรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้าน รองลงมาได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และจากผู้นำหมู่บ้าน ตามลำดับ เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรจากสื่อบุคคล โดยเป็นเพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นอันดับแรก เช่นเดียวกับ ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์ (2562, น. 23) ศึกษาความต้องการใช้สารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรตำบลหนองบัว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความต้องการใช้สารสนเทศการเกษตร ส่วนใหญ่สอบถามจากผู้นำชุมชน รองลงมา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ รัชนี จารุสันต์ (2559, น. 1118) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการใช้โทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเกษตรอำเภอ ปราชญ์ชาวบ้านและฝึกอบรม ตามลำดับ ดังนั้น การใช้สื่อควรได้รับการพิจารณาและเป็นช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่เกษตรกร แต่อย่างไรก็ตาม สื่อที่ใช้และช่องทางใหม่ๆ เช่น สมาร์ตโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ และแอปพลิเคชัน ก็ควรมีการพัฒนาและทดลองใช้เพื่อเป็นสื่อเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและสอดคล้องกับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอีกด้วย

3.3 ความพึงพอใจในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจต่อสื่อบุคคลมากที่สุด เนื่องจากสื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะสื่อและช่องทางการสื่อสารด้านการเกษตรขึ้นอยู่กับสื่อบุคคลเป็นหลักมากกว่าการใช้สื่อประเภทอื่นๆ เช่น การส่งข้อมูลข่าวสารในการจัดการการปลูกมังคุด การซื้อขายมังคุด ผ่านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จากบทความของ วิริยา อักกะโชติกุล (2552, น. 34) กล่าวว่า สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารและจะเป็นประโยชน์มากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมในการยอมรับสารนั้น นอกจากนี้ยังเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดต่อสาร และตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ศักดิ์ ดรพินิจ, สุวรรณิ ฮามพิทักษ์, พิชัย ระเวงวัน และสุวิมา พรหมนพ (2561, น. 83-84) ศึกษาการรับรู้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกร อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในการรับรู้เทคโนโลยีสารสนเทศประเภทบุคคลในระดับมาก เนื่องมาจากการพูดคุยกับเพื่อนร่วมอาชีพช่วยให้ผู้รับสารจดจำรายละเอียดต่างๆ ได้ดีกว่าการรับสารจากหนังสือพิมพ์และวิทยุ เพราะได้พูดคุยกับผู้ที่มีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ค่านิยม การศึกษา และฐานะ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ทางสังคม ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปด้วยดี จากความสำคัญของสื่อบุคคลข้างต้นจึงถือได้ว่าสื่อบุคคลเป็นผู้ส่งสารที่เป็นผู้นำสารหรือความรู้ ข้อมูลข่าวสารไปสู่เกษตรกรผู้ปลูกมังคุด โดยสื่อบุคคลที่ดีควรมีทักษะการสื่อสารทัศนคติ ความรู้ และความสามารถในการเรียนรู้ ทั้งในด้านการผลิต การเก็บเกี่ยว และหลังการเก็บเกี่ยว หากผู้ส่งสารหรือสื่อบุคคลขาดทักษะในการสื่อสารหรือความชำนาญในการสื่อความหมายก็อาจทำให้การสื่อสารนั้นล้มเหลวหรือไม่เป็นที่เข้าใจแก่เกษตรกรผู้รับ

4. ความแตกต่างการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด

ผลการศึกษาความแตกต่างการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล และสภาพทางเศรษฐกิจ ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ทางการเกษตร จากการศึกษาพบว่า

4.1 เพศ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดที่มีเพศแตกต่างกันมีการใช้สื่อทางการเกษตรในด้านสื่อบุคคลที่ต่างกัน เนื่องจากเพศชายมีความเป็นผู้นำครอบครัว มีอำนาจใจการตัดสินใจในครอบครัวสูงกว่าเพศหญิง และมักมีความคิดเห็นที่แตกต่างจากเพศหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราพรรณ ทันท่วง (2557, น. 110) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีการเปิดรับสื่อที่ต่างกัน โดยเพศหญิงใช้เวลาในการดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายนิยมการอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า เช่นเดียวกับงานวิจัยของ รัชณี จารุสันต์ (2559, น. 1125) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการสื่อประเภทต่างๆ รวมถึงการยอมรับจากเกษตรกรแตกต่างกันไป แต่ทั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร ทองรอด พิชัย ทองดีเลิศ และพัชรารัตน์ ศรีบุญเรือง (2563, น. 555-562) พบว่า เพศที่ต่างกันไม่มีผลต่อความต้องการบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด

4.2 อายุ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดที่มีอายุแตกต่างกัน มีการใช้สื่อทางการเกษตรแตกต่างกัน เนื่องจากเกษตรกรอายุน้อยจะมีความคิดเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย มีการใช้สื่อต่างๆ ได้รวดเร็ว ส่วนเกษตรกรที่มีอายุมากขึ้น โอกาสที่จะเปลี่ยนใจ หรือถูกชักจูงเป็นไปค่อนข้างยาก มีแนวคิดเดิมไม่ปรับเปลี่ยน การเข้าใจในการใช้สื่อค่อนข้างช้า ต้องใช้เวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราพรรณ ทันท่วง (2557, น. 107) พบว่า เกษตรกรที่มีอายุมากขึ้นมีการรับรู้ข่าวสารเทคโนโลยีการเกษตรน้อยกว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่า เนื่องจากเกษตรกรที่อายุมากไม่ค่อยรู้ช่องทางสื่อสารใหม่ๆ มีการรับข่าวสารแบบช่องทางเก่าๆ การรับรู้จึงมีน้อยกว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อย เช่นเดียวกับ รัชณี จารุสันต์ (2559, น. 1125) พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความต้องการในการใช้สื่อที่ต่างกัน โดยเกษตรกรมีความต้องการใช้โทรทัศน์ และเจ้าหน้าที่ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับ วันเฉลิม จันทร์ปา สาธิต อติโต และพัชรี สุริยะ (2562, น. 755) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกอ้อยแบบให้น้ำเสริมในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยด้านอายุของเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกอ้อยแบบให้น้ำเสริม โดยเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยที่มีอายุน้อยจะมีโอกาสยอมรับเทคโนโลยีนี้มากกว่าเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยที่มีอายุมาก เนื่องจากเกษตรกรอายุน้อยจะมีความใฝ่รู้ และแสวงหาสิ่งใหม่ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในแปลงของตนเองมากกว่าเกษตรกรที่มีอายุมาก

4.3 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการใช้สื่อทางการเกษตรในด้านสื่อออนไลน์ที่ต่างกัน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีการใช้สมาร์ทโฟนกันมากขึ้น เพราะสะดวกง่ายต่อการใช้งาน ติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็วในรูปแบบสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2558, น. 53) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อใช้ในการให้คำปรึกษาและติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นรูปแบบของการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรที่เหมาะสม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

อีกรูปแบบหนึ่งในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน เช่นเดียวกับ วันเฉลิม จันทร์ปา สาธิต อติโต และพัชรี สุริยะ (2562, น. 755) พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษามีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกอ้อยแบบให้น้ำเสริม โดยเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงย่อมมีโอกาสยอมรับเทคโนโลยีนี้มากกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาน้อย ทั้งนี้เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นย่อมเปิดกว้างในการรับรู้มากขึ้นสามารถวิเคราะห์และประเมินการใช้สื่อทางการเกษตรได้มากกว่า จึงมีโอกาที่จะรับเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาจัดการการปลูกอ้อยได้มากขึ้น

4.4 รายได้ทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยที่มีรายได้ทางการเกษตรแตกต่างกันมีการใช้สื่อทางการเกษตรที่ต่างกัน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากสื่อทางการเกษตร เพื่อเพิ่มพูนรายได้เป็นเป้าหมายหลัก รวมถึงใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเกษตรกรหวังว่าสื่อแต่ละประเภทที่ได้รับจะช่วยให้การทำการเกษตรประสบความสำเร็จ ได้ผลิตผลที่ทำกำไรได้สูง ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราพรรณ ทันท่วง (2557, น. 116) พบว่า รายได้รวมมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารเทคโนโลยีการเกษตรจากสื่อโดยรวม เนื่องจากเกษตรกรที่มีรายได้สูงมีความพร้อมด้านอุปกรณ์การสื่อสารที่มากกว่า ทำให้มีช่องทางการรับรู้ข่าวสารมากกว่า จึงเกิดการรับรู้ที่มากขึ้นตามมาด้วย เช่นเดียวกับ วันเฉลิม จันทร์ปา สาธิต อติโต และพัชรี สุริยะ (2562, น. 756) พบว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงเงินทุนมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกอ้อยแบบให้น้ำเสริม กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยที่เข้าถึงเงินทุนมีโอกาสที่จะยอมรับเทคโนโลยีการปลูกอ้อยแบบให้น้ำเสริมสูงกว่าผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนจึงสามารถจัดหาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ได้มากกว่า

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร

5.1 ปัญหาในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางในการสื่อสาร และด้านผู้รับสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยพบปัญหาด้านผู้ส่งสารมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดประเด็นของปัญหา ได้แก่ ระยะทางจากศูนย์ข้อมูลหรือหน่วยส่งเสริมการเกษตรกับที่อยู่ของเกษตรกรอยู่ไกลกัน ทำให้การเข้าถึงศูนย์ข้อมูล หรือหน่วยส่งเสริมเป็นไปอย่างล่าช้า และขาดความสม่ำเสมอในการลงพื้นที่จากเจ้าหน้าที่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจจำเป็นต้องลงพื้นที่เพื่อมาดูแลจัดการในแปลงปลูกอ้อยของเกษตรกร หรือเกษตรกรจำเป็นต้องเดินทางไปหาศูนย์ข้อมูล หรือหน่วยส่งเสริม เพื่อทำการประชุม จัดฝึกอบรม หรือการเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในรูปของเอกสารจำเป็นต้องมีการเดินทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงแก้ว เงินพูลทรัพย์ (2555, น. 50) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการใช้สารสนเทศ คือ ไม่มีเวลาในการใช้ รองลงมา ไม่สะดวกในการเดินทาง และไม่ทราบแหล่งข้อมูล เนื่องจากเกษตรกรอาจเกิดความเหนื่อยล้าจากการทำการเกษตรจึงต้องการพักผ่อน และไม่มีเวลาที่จะเดินทางไกลได้

5.2 ข้อเสนอแนะในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางในการสื่อสาร และด้านผู้รับสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบประเด็นด้านผู้รับสารมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียด เกษตรกรเห็นด้วยว่าควรมีการสอบถามปรึกษาเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ควรมีการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจากการวิจัยของมานิต ลาเกลี้ยง บำเพ็ญ เขียวหวาน และสินีนุช คุรุเมือง แสนเสริม (2558, น. 7) พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในองค์กรควรมีส่วนร่วมในการทำงานด้านประชาสัมพันธ์ เช่นเดียวกับการศึกษาของ บุหลัน กุลวิจิตร (2560, น. 2453) กล่าวว่า การที่จะให้เกษตรกรได้เรียนรู้และรับข้อมูลข่าวสารในการนำเทคโนโลยีการเกษตรมาปรับตัวและจัดการเกษตรขึ้นอยู่กับวิธีการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

สภาพพื้นที่ และกลุ่มเกษตรกร สิ่งสำคัญที่จะทำหน้าที่ในการส่งเสริมเกษตรกรให้แก่เกษตรกร คือ สื่อบุคคลหรือเจ้าหน้าที่เข้าไปส่งเสริมการเกษตรโดยการติดต่อสื่อสาร การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หรือถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้กับเกษตรกรได้เกิดการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและเข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด

1.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีความรู้ในการใช้สื่อทางการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรพัฒนาความรู้ในการใช้สื่อทางการเกษตรส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดได้ใช้สื่อที่ถูกประเภท ถูกวิธี และถูกต้อง โดยอาจใช้สื่อสังคมออนไลน์ และสื่อกิจกรรมให้ความรู้จากกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อเพิ่มพูนความรู้ได้

1.1.2 จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดมีระดับการใช้สื่อบุคคลอยู่ในระดับมาก ต้องการให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารทางด้านการเกษตร แสดงให้เห็นว่าในพื้นที่ยังขาดการเอาใจใส่ดูแลจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ระยะทางจากศูนย์ข้อมูลหรือหน่วยส่งเสริมการเกษตรกับที่อยู่ของเกษตรกรอยู่ไกลกัน ดังนั้น เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ควรมีบทบาทและหน้าที่ในการให้ความรู้แก่เกษตรกร ทั้งในด้านข่าวสารการตลาด การถ่ายทอดเทคโนโลยี ตลอดจนความรู้ความเข้าใจต่างๆ ไปสู่เกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการประชุม การจัดฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการศึกษาในรูปแบบออนไลน์ ทั้งนี้อาจผ่านสื่อบุคคลโดยผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อเป็นตัวแทนในการถ่ายทอดสื่อทางการเกษตรให้กับเกษตรกรต่อไป

1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเกษตรตำบลข้างกลาง ควรจัดกิจกรรมฝึกอบรมความรู้ด้านการใช้สื่อทางการเกษตรในการจัดการการปลูกมังคุด การจัดการผลผลิต และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดในพื้นที่ รวมถึงฝึกอบรมเทคโนโลยีสมัยใหม่ การใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการการปลูกมังคุดให้แก่ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อให้เกษตรกรสามารถสอบถามข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรที่ต้องการจากผู้แทนเกษตรกร ผู้นำ ปราชญ์ชาวบ้าน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเกษตรตำบลข้างกลาง ควรเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานมีการวางแผนและดำเนินการเข้าหาเกษตรกรให้มากขึ้นทั้งในรูปแบบของการติดตามงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ที่เป็นรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการปลูกมังคุด การเก็บเกี่ยว และหลังการเก็บเกี่ยว รวมทั้งให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อทางการเกษตรให้มากขึ้น

1.2.3 จากผลการวิจัยพบว่า การเข้าถึงสื่อทางการเกษตรประเภทสื่อสิ่งพิมพ์อาจจะจัดตั้งหรือพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชุมชน ห้องสมุดชุมชน หรือที่อ่านหนังสือประจำ ศาลาของหมู่บ้านให้มีคุณภาพ หรืออาจจะต้องใช้เอกสารประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ร่วมกับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

1.2.4 การบูรณาการหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และสถาบันการศึกษา มีการบูรณาการองค์ความรู้ร่วมกันให้เข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรในการใช้สื่อสารสนเทศเพื่อการเกษตร จนเกิดการลงมือปฏิบัติจริงของเกษตรกร ส่งผลให้เกษตรกรมีการปลูกฝังคตที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยถึงการรับรู้และความต้องการในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงหรือจังหวัดอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อเปรียบเทียบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็น และความรู้ในการใช้สื่อทางการเกษตรมากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการใช้สื่อของเกษตรกร เพื่อนำไปสรุปผล หรือปรับปรุงรูปแบบวิธีการให้ดียิ่งขึ้นไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกร เพื่อนำประเภทสื่อและวิธีการที่เหมาะสมเป็นทางเลือก หรือเผยแพร่ให้กับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่สนใจ

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ทองรอด, พิชัย ทองดีเลิศ, และพัชราวดี ศรีบุญเรือง. (2563). ความต้องการรับบริการส่งเสริม การเกษตรของเกษตรกร ผู้ปลูกมังคุดโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร. *วารสารเกษตร พระจอมเกล้า*, 38(4), 555-562.
- จิตราพรรณ ทันท่วง. (2557). อิทธิพลของสื่อต่อการรับรู้และความต้องการข่าวสารเทคโนโลยีการ เกษตรของเกษตรกรอำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์. (2562). ความต้องการใช้สารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรตำบลหนองบัว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*, 12(1), 17-29.
- ดวงแก้ว เงินพูลทรัพย์. (2555). รายงานวิจัยเรื่อง การใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอบางบาล จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณัฐชดา วัฒนาชัยผล. (2560). สื่อใหม่กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อสาร. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 7(1), 63-71.
- นรพนธ์ ฤกษ์อุโฆษ และจอมกัต คลังระหัด. (2560). การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อซื้อขายข้าวของชาวนา ด้วยเว็บไซต์ Facebook ประเภทกลุ่ม กรณีศึกษา: กลุ่ม Facebook ซื้อ-ขายข้าวช่วยชาวนา ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4 (น. 720-729). ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุหลัน กุลวิจิตร. (2560). สื่อบุคคลกับการส่งเสริมการเกษตร 4.0. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 2440-2454.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และ บำเพ็ญ เขียวหวาน. (2558). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตร ของเกษตรกร. *วารสารสังคมศาสตร์*, 4(2), 43-54.
- พงษ์ศักดิ์ ดรพินิจ, สุวรรณิ ฮามพิทักษ์, พิชัย ระเวงวัน, และสุวิวัฒนา พรธนนพ. (2561). การรับรู้เทคโนโลยีสารสนเทศทาง การเกษตรของเกษตรกร อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม*, 5(1), 79-90.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

มานิต ลาเกลี้ยง, บำเพ็ญ เขียวหวาน, และสินุช ครุฑเมือง แสนเสริม. (2558). การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์กรมส่งเสริมการเกษตร. ใน การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 5 (น. 1-11). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

แม่โจ้โพล์. (2560). แม่โจ้โพล์เผย “ไลน์เป็นสื่อยอดนิยมที่เกษตรกรไทยเลือกใช้พัฒนาอาชีพเกษตร”. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2564, จาก https://www.technologychaoban.com/uncategorized/article_21396

วันเฉลิม จันทรปา, สาธิต อติโต, และพัชรี สุริยะ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกอ้อยแบบให้น้ำเสริมในจังหวัดขอนแก่น. *แก่นเกษตร*, 47(4), 749-760.

วีรยา อักกะโชติกุล. (2552). บทบาทสื่อบุคคลในการส่งเสริมการรับรู้องค์ความรู้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

รัชณี จารุสันต์. (2559). ความต้องการสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกยางภายใต้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง. ใน การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 54 (น. 1118-1126). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเกษตรอำเภอช้างกลาง. (2562). ข้อมูลพื้นที่อำเภอช้างกลาง. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเกษตรอำเภอช้างกลาง.

สุมาลี จันทรชอล. (2542). การวัดและประเมินผล. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.